

Emne nr. 79

BINDEBREV OG ANDRE "BREV"

Vi har før spurt om når man begynte med å sende lykkønskingskort og fått meget verdifulle svar. Nå skal vi prøve å få greie på hva man husker om skrevne lykkønskingsbrev til fødselsdag, bryllup, minneblader til fødsel, dåp og begravelse, både skrevne og trykte. Våre museer har ikke som i Danmark og Sverige store samlinger av slike "brev". Men noen få bevarte stykker viser at de også var kjent i Norge.

A. Bindebrev

Ifølge Norsk riksmålsordbok er bindebrev et "brev (særlig dikt) som man sendte til sine bekjente på deres fødsels- eller navnedag for å forplikte dem slik at de måtte løse seg ved en gave, en fest eller lign." Forfatteren av denne artikkel kjente skikken fra sin barndom (f. 1856) i Støren, Sør-Trøndelag. En medarbeider opplyser at hans far fikk et slikt brev omkring 1902, og ved denne anledning fortalte han at skikken å sende slike brev ikke var ualmindelig blant ungdom i hans barndom (f. 1851) på Gjøvik. To bindebrev er bevart fra 1700-tallet. Omkring 1685 skrev Dorothe Engelbretsdatter to rimbrev (bindebrev) som nå er trykt i den nye utgave av hennes verker. Også Peter Dass skrev omtrent på samme tid 6 bindebrev. Skikken var på 1600-tallet meget utbredt i Danmark og har holdt seg der. Fra Danmark kom den til Norge og spørsmålet er om den har spredt seg her.

1. Husker De å ha sett noen bindebrev?
2. Kan De gi en beskrivelse av den?
3. Har De hørt om bindebrev eller lignende skikk, muligens med annet navn, og hva ble brevet da kalt?
4. Måtte slike brev være særlig pent skrevet og pyntet med tegninger og lot man dem skrive av en som var flink til det, eller skrev de dem selv?

B. Andre "brev"

5. Husker De andre skrevne lykkønskingsbrev eller minnebrev om fødsel, dåp, bryllup eller begravelse?
6. Hvordan blev minnebrev gjemt, ble de hengt på veggen?

C. Trykte "brev"

7. Husker De trykte "brev", kistebrev og himmelbrev?
8. Hvordan så de ut?
9. Ble de hengt på veggen eller festet i kistelokket?